

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit

TEATAJA

Sügis, 2025

Nr 52

Rahvarõiva aastateema annab peagi teed uuele. Kahte aastasse mahtusid näitused, rahvarõivakoolid, põhjalikult koostatud raamatud, seminarid, konverentsid ning linnaruumi loodud kõnekas näitus Tammsaare pargis.

Rahvarõivaid valmistati ja mis tähtsaim, neid kanti uhkusega. Põhjusi oli ju neil aastatel kuhjaga, alustades suurest laulu- ja tantsupeost ning lõpetades koduste armsate sündmustega. Novembri alguses toimub Kultuurikatlas aastat kokkuvõttev konverents ja siis ongi aeg avada uus lehekülg. Aga rahvarõivaste tegemine, uurimine ja kandmine jätkub sama hoo ja innuga.

Järgmisel kahel aastal on meie tegemiste peateema *päritud pärandamiseks*. Päritud oskused, argised käsitöövõtted, väärikas lõpptulemus. Luubi all on käsitöoga seotud oskused ja vaimne kultuuripärand.

Kuidas sinu kodukohas käsitööoskusi hoitakse, kuidas neid edasi pärandatakse? Kuidas on lood sinu paikkonna käsitöoga, milline oskus väärib talletamist, mida peaksite noortele pärandama?

Meie eesmärk on otsida oskajaid, märgata tegijaid – et kaasamõtlejaid oleks palju. Ootame paikkondadelt innukat kaasalöömist, olgu see siis kodukoha külakeskuses või kultuurimajas aastateemast johtuv näitus, töötuba või mõni päris uus algatus. Aga kindlasti ootame ka sissekandeid Eesti Rahvakultuuri Keskuse hallatavasse vaimse kultuuripärandi nimistusse.

Loomulikult ei ole me unustanud noori ja lapsi. Koostöös Eesti Käsitööõpetajate Seltsiga AITA on plaanis suur üle-eestiline ettevõtmine. Sellest aga lähemalt juba järgmise aasta alguses.

Möödunud käsitöösuvel saime osa traditsioonilistest sündmustest ja

kogesime uusi ilusaid algatusi. Suur tänu kõigile, kes te käsitööd tutvustate, oma teadmisi jagate ja enda töökojad huvilistele avate. Loo jutustamine nii, et kaasatud on nii pärandi vaimne kui ka ainepool, polegi nii lihtne. Kogetust emotsiooni saamine on mõnelegi käsitöökaugetemale innustust andnud meie valdkonnaga sõbraks saada.

Oleme avatud uuele ja hoiame esivanemate pärandit!

Liina Veskimägi-Ilste,
juhatuse esimees

Eesti-keha-katte konkurss toimus juba kolmandat korda

2024/2025. aastateema „Rahvarõivas ruudus“ raames toimunud „Eesti-keha-kate3“ konkurss tõi kokku loomingulisi töid, mis ammutasid inspiratsiooni eesti rahvustlikust käsitööst ja rahvarõivapärandist. Konkursi tulemused esitati veebikataloogis ja parimad tööd said esitletud 14. oktoobrist 3. novembrini Eesti Käsitöö Maja rahvakunstigaleriis toimunud näitusel. Hindamiskomisjoni kuulusid tekstiilikunstnik Kadi Pajupuu, moelooja Katre Arula ja ajakirja Käsitöö peatoimetaja Laura Karro. Nende hinnangul eristus mitu silmapaistvat tööd, millest igaüks kandis endas lugu, ajaloolist pärandit ja uuenduslikku disainilahendust. Konkursil tunnustati äramärgimisega järgmisi töid:

I preemia:

Anu Vihur – Roheline kleidike
Helene Skovgaard – „Võttis kulla armastada“ (komplekt kleidist ja korsetist)

II preemia:

Merli Taukar – Samblaline
Elena Chirkova – Amulettvest

III preemia:

Vilve Unt – Ruhnu naine 2

Eripreemiad:

Ulve Kangro eripreemia – Mari-Liis Kõlli – Põhja-Eesti lilltikandi põhine vilditud jakk; Merli Taukar – Samblaline OÜ Kodukäsitöö eripreemia – Aivi Tamm – Kärbes; Ene Pars – Triibud; Mari-Liis Kõlli – Põhja-Eesti lilltikandi põhine vilditud jakk
Katre Arula eripreemia – Merike Vaarmets – Proua Rääbise pintsak
Ajakirja Käsitöö eripreemia – Piret Pääsuke – Inglitiibadega mantel

Näitus tõestas, et rahvarõivas ja kaasaegne disain võivad põimuda meisterlikult, tuues esile nii ajaloolised tehnikad kui ka tänapäevase uuendusmeelsuse. Iga töö pakkus vaatajale sidet esivanemate pärandiga, olles samal ajal kantud ka ajakohasuse ja uuenduslikkuse vaimust, mis inspireeris nii käsitöömeistreid kui ka laiemat publikut.

Anu Vihur

Vilve Unt

Merli Taukar

Elena Chirkova

Helene Skovgaard

eesti-keha-kate

„Rannarootslased. Estlandssvenskar“ näitus Eesti Rahva Muuseumis

Eesti Rahva Muuseumi näitus „Rannarootslased. Estlandssvenskar“ on mahukaim ja terviklikem käsitlus Eesti rannarootslaste kultuuripärandist. Rannarootslased on üks vanimaid vähemusrühvaid Eesti aladel. Näitus keskendub rootsikeelse vähemuse keelele, traditsioonidele ja kogukonnatundele. Külastaja saab aimu, kuidas see nutikas mererahvas on kivilibusel maal oma eluga kenasti hakkama saanud. „Rannarootslased täitsid ökooloogilist nišši, nad teadsid, kuidas mere ääres elada,“ ütleb näituse peakuraator Kristel Rattus. „Selle näituse keskpunkt on inimesed ja merega seotud kultuur.“ Näitusel on välja pandud suur hulk rannarootslasi tutvustavaid esemeid, mis on pikka aega kogudes varjul olnud. Rattuse sõnul on neid näitust ette valmistades palju uuritud ja nii teame nende kohta praegu palju rohkem kui paarkümmend aastat tagasi. Samuti on rohkem kui aasta jooksul tehtud välitöid ning intervjuueeritud mitmeid rannarootslaste järeltulijaid. „Tahame jagada, kuidas sellel kultuuril praegu läheb,“ lausub Rattus. Välja on pandud hulk põnevate lugudega esemeid, arhiivmaterjale, fotosid ja meenutusi. Külastaja saab ülevaate kultuurimälust, identiteedist ja sellest, kuidas kunagine Eesti põlisrahvas on kogukonnana suutnud ajaloopöörete kiuste säilitada oma olemuse. Näitus on ERMis avatud kuni 28. juunini 2026. Näituse „Rannarootslased. Estlandssvenskar“ piletiga koos pakume 2025. aastal järgmist programmi:

- 12. november kl 16.30 Anu Järsi (ERM) kuraatorituur
  - 22. november kl 13 Rookrooni meisterdamise õpituba näituse filmisaalis
  - 23. november „Saarte pühapäev“ III kl 12–16 Rookrooni meisterdamine peredele. Tasuta
  - kl 14 Anu Raagmaa (Rannarootsi Muuseum) kuraatorituur
  - kl 16 „Ruhnu saare lood ja laulud“ Jakob Hurda saalis. Kontserdipiletiga
  - 6. detsember kl 13 näitust tutvustav giidituur
  - 18. detsember kl 16.30 Kristel Rattuse (ERM) kuraatorituur
- Programm täieneb. Jälgi ERMi kodulehel sündmuste rubriiki!

Näitused rahvakunstigaleriis

november 2025 – märts 2026

4.11–24.11

Rahvarõivanäitus: Elav rahvarõivas 2

25.11–15.12

Lembe Maria Sihvre, Pea Asi

16.12–5.01.2026

MTÜ Rahvarõivas. Pärnumaa rahvarõivakooli lõputööd

6.01–2.02

MTÜ Edev Eremit, Meelis Kihulane, Õpilastööde näitus

3.02–2.03

Vilve Unt, Autorinäitus

3.03–30.03

Aivi Tamm, Suised saarte sitsjakid

Soome käsitööühenduse Taito tunnustus käsitööliidule

Augusti lõpp oli tavalisest pidulikum. 27. augustil toimus Mikkelis soomlaste käsitöögala. Naabrite üleriigilisel käsitöö tunnustussündmusel autasustatakse tegijaid ja oskuste edasikandjaid kuues kategoorias. Lisaks teistele sai Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit 2025. aasta koostööpartneri tunnustuse, mille võttis vastu Liina Veskimägi-Ilste.

Autasustati ka järgmisi:

aasta käsitööharrastaja: Sari Niskanen, Lahti

parandustegu: Niko Lindgren, Helsingi
käsitööraamat: „Puikottaa“, Janina Kuronen, kirjastaja Moreeni
ettevõtlusauhind: Aikama, ettevõtja Julia Bonde-Jensen, Orimattila
ettevõtlusauhind: Norolan Artisanlures, ettevõtja Jyrki Kasanen, Mikkeli

Käsitöögala toimus Kenkäveros, endises pastoraadis, mis on saanud uue elu käsitöökeskusena. Keskuses on näituseaal, töötoad, kauplus, restoran ja kaunis vana aja aed.

Pidulikule sündmusele tuldi rahvarõivastes või muinasrõivaid kandes. Sündmusel peeti kõnesid, nauditi käsitööd, kohalikke maitseid, esinesid muusikud ning tutvustati soome muinasrõivaid. Oleme tunnustuse eest tänulikud. Vaata lisaks: taito.fi ; kenkavero.fi

Põhjamaade käsitööpäevad 2025 – rahvarõivaste aasta

Põhjamaade Käsitöö Ühendus saab 2027. aastal tähistada oma 100 aasta juubelit. Ettevalmistused suuremaks konverentsiks, näitusteks ja töötubadeks septembrikuus Soomes käivad riikides juba aktiivselt. Oma töid ja oskusi tulevad esitlema ja õpetama meistrid kõikidest Põhjamaade riikidest.

Samuti jätkame aktiivselt iga-aastaste traditsiooniliste ettevõtmistega. Sel aastal toimusid Põhjamaade käsitööpäevad

taas Eesti, Soome, Rootsi, Norra, Taani ja Islandi koostöös. Igal aastal on sündmusel erinev fookus, tänavu keskendusid kõik riigid oma rahvarõivaste tutvustamisele. Iga riik postitas eraldi talle määratud päeva jooksul materjale ja lugusid Nordic Craft Weeki ühisel Facebookilehel, jagades pilte, videoid ja põhjalikke selgitusi traditsiooniliste rõivaste tähenduse ja mustrite kohta.

Lisaks postitustele toimusid ka veebiseminarid, mis töid kokku kuulajaid kõigist Põhjamaadest ja kaugemaltki, pakkudes võimalust süvendada teadmisi käsitöö ajaloost, materjalidest ja tehnikatest. Seminari teemad hõlmasid rahvarõivaste

kudumist, tikandit ja kudumisvõtteid, tuues esile iga riigi rahvarõivaste eripära. Ühisarutelud ja veebitöötoad loovad tugevama sideme käsitöömeistrite ja huviliste vahel Põhjamaade piirkonnas. Põhjamaade käsitööpäevad näitavad, kuidas traditsioonilised oskused ja kultuuripärand võivad olla ajakohased ja kättesaadavad tänapäeva publikule. Ühise fookuse ja veebivahendite abil on võimalik jõuda suure publikuni, jagades teadmisi ja inspireerides uut põlvkonda. Järgmise aasta teema otsustatakse riikide ühisel kohtumisel 2026. aasta veebruaris, et jätkata koostööd ja arendada käsitööde tutvustamist kõigis Põhjamaades.

Lihula Lilltikandi Seltsi suvi

On saanud heaks traditsiooniks, et augustis kogunevad Lihula mõisa tikkimispeole huvilised lähemalt ja kaugemalt. Juba kolmeteistkümne korda toimunud festivali peateemaks oli meeste rahvarõivad. Kuna meeste rahvarõivastel on rikkalik ristpistetikand, valisime ka näitusele kaunid ristpistes tikitud lilledega tekid ja vaibad. Kuigi selts on tekkide uurimisega tegelenud juba üle viieteistkümnelt aastat, leidub kodudes ikka veel vaipu, mis pole varem näitusel olnud. Tekke kogusid Marje Hinsberg, Larissa Mandel, Jaak ja Ilona Kastepõld. Ettekandega „Läänemaa mees ja tema rõivad“ esines ERMi kuraator Reet Piiri. Alice Reisel rääkis, kuidas tema poeg Eric jõudis tikkimise juurde. Eric Reisel on Lihula noormees, kes on tikkinud Lihula lilltikandis padja ning otsustas gümnaasiumi lõpuaktusele minna rahvarõivastes, kandes enda tikitud särki. Praegu teenib ta aega kaitseväes. Kullamaalt pärit Hegert Leidsalu tutvustas enda valmistatud rahvarõivaid, mille ta tegi Tartus rahvarõivakoolis. See tubli mees valmistas lisaks täiskomplektile suvise linase komplekti. Lilltikandi seltsi liige, tuntud rahvarõivameister Ilme Figol, valmistas Karuse rahvarõivad nii endale kui oma abikaasale. Lisaks korraldasime tikkimise ja ääre pitside heegeldamise töötoid, kus huvilised said ise erinevaid käsitöövõtteid harjutada. Lilltikandi seltsile on suureks abiks heade sõprade Lembe Maria Sihvre ja Jüri Urbi panus. Lembe õpetas kellukate tikkimist, Jüri tutvustas Läänemaa rõivaste juurde sobivaid hõbeheiteid ning tegi kõigile õpitubades osalenutele väikese kingituse. Oleme leidnud nii Eestist kui ka Lätist toredaid koostööpartnereid, kes on toonud mitme suve jooksul Lihulasse käsitööturiste lilltikandit õppima. Ameerika, Jaapani ja Hollandi grupe juhendasid Mare Kalmurand, Ulvi Põhako, Ilme Figol, Gerri Laev, Eda Aavik ja Urve Selberg. Oleme tänulikud Lihula Muuseumile ja Läänemaa valla valitsusele abi ja toetuse eest!

Eda Aavik ja Urve Selberg

XXVIII käsitööpäevad Peipsimaal 6.–7. juunil 2025

Iga-aastased käsitööpäevad on suurepärane võimalus tutvustada Eesti eri paikondade käsitööd ja piirkonna käsitöetegijaid. Need toovad kokku huvilised, aitavad esile tõsta varju jäävaid teemasid ning toimuvad pingevas õhkkonnas. Peipsimaa Pärimuskeskuse jaoks oli ERKLi käsitööpäevade korraldamine vahva väljakutse ja ühtlasi võimalus tähistada keskuse 15. aastapäeva. Piirkonnale oli see aga kindlasti suur tunnustus, et Peipsimaa meistreid on ka kaugemal märgatud ja nende tegemiste vastu tuntakse huvi.

Käsitööpäevade sissejuhatuseks tegi Õnne Uus miniettekande, mille kohta ta ütleb: „Oluliseks pidasin teha pilguheit vanausuliste käsitöö minevikku, näidates muuseumieksponaate fotodel, ning seejärel liikuda tänapäeva Peipsimaale. Erilise tähelepanu all oli Peipsimaa Pärimuskeskuse pikk teekond, mida tutvustasin läbi reservtrüki ja indigoga värvimise prisma. Lisaks said esile toodud ka muud meie maja ja piirkonna visiitkaardiks kujunenud tegevused: lubokkide trükkimine, ikoonide valmistamine, rikalikud punavalged tikandid, koolitused, õpitoad, näitused ja käsitöötoit.“

Koostöö kohalike käsitööentusiastidega programmi elluviimisel osutus väga meeldivaks. Käsitööpäevade lavale jõudsid Juta Vahi ja Heli Märtni suurepärased ja töömahukad Kodavere kihelkonna rahvarõivakomplektid, mida Heli detailide kaupa tutvustas. Suur rõõm oli ka Made Uusi osalemisest, kes näitas ja kommenteeris oma suurejoonelist lamabanahkset kasukat, mis koondas tema ainulaadsed teadmised ja oskused. Vastu tulles käsitööliidu ettepanekule korraldada väike moešõu, sündis Õnne Uusi moeetendus „Kolkja moodi“. See kujunes muidugi mitme kuu pikkuseks protsessiks, mis paljudes detailides kindlasti välja paistis. Õnne soovis, et rõivaid demonstreeriksid pärimuskeskuse sõbrad – erineva taustaga inimesed – ning et lavakujunduses oleksid kohapeal valminud tekstiilid. Tänu rõõmsale meelestatusele ja entusiastlikule suhtumisele õnnestus meil kõik otsad kokku siduda ka vaatamata viimase hetke lavaehitusele ja proovidele. Oleme väga tänulikud modellidele (Marit, Kristi, Meelis ja Kaidi), kes leidsid aega meile appi tulla!

Käsitööpäevade külalised said osaleda kangatrükkimise ja indigoga värvimise,

trükipaku tegemise ning ikoonidega seotud ülekandetehnikate õpitubades, põdrakanepit ivantšaiks rullida, aga ka Maido Selgmäe dokumentaalfilmi „Ikooni lugu“ vaadata, Kodavere Duo kontserti kuulata ning õhtul lavalaudadel jalga keerutada ... ja mitte ainult! Oma ukseid avasid käsitööpäevadel osalejatele Veinika Västriku Turgi käsitööatalu, Aleksei Pašenkovi kodumaja ja Varnja vanausuliste palvel. Käsitööpäevade mitme kuu pikkune ettevalmistamine oli väljakutse, mis päädis kahe tiheda ja töörohke päevaga, täis kohaliku käsitöö populariseerimist. Aitäh kõikidele, kes käsitööpäevade läbi viimisesse panustasid! Aitäh külalistele ja käsitööliidule! Peame väga oluliseks käsitööliidu tegevust nende sündmuste algatamisel ja korraldamisel ka edaspidi.

Rõõmsalt ja tänulikult

Õnne Uus

Kairi Güsson

Peipsimaa Pärimuskeskusest

Eesti raamatuloo piltvaip

Eesti raamatu viiesaja-aastase ajaloo tähistamiseks toimuval raamatuaastal on üheks üle-eestiliseks ettevõtmiseks piltvaiba tikkimine.

Vaiba kõrgus on 0,7 ja kogupikkus 16,5 m ja sellel on piltidena eesti raamatu lugu. Vaiba esiküljel on tikitud pildid ette trükitud, külgeõmmeldavale voodrile võib igaüks tikkida, mida soovib.

Piltvaipa saab tikkida kogu Eestimaa. Igas maakonnas on raamatuvaip kolm nädalat. Vaipa tikkima on oodatud kõik, kel vähegi tahtmist ja hakkamist – noored ja vanad, oskajad ja algajad. Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit leiab kogukonnast inimesed, kes vajadusel tikkimisel toetavad, nõustavad, juhendavad. Praeguseks on olnud noorim tikkija kaheaastane ja vanim 106-aastane.

Kord, kui piltvaip on Eestile tiiru peale teinud ja kõik selle stseenid on tikitud, läheb vaip Eesti Rahva Muuseumi. See on meie kõigi vaip, nagu ka viiesaja aasta vanune eesti raamat on meie kõigi raamat. Vaip jääb jutustama mitte ainult raamatulugu, vaid on ka kõikide Eesti inimeste tänu viiesaja aasta vanusele eesti raamatule, mis on kandnud meie püüet hariduse, valguse ja vabaduse poole.

Piltvaiba valmimisel on abiks olnud Kõrgem Kunstikool Pallas, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, Eesti Raamatu Aasta peakomitee, Postimees Grupp ning kõik tikkijad.

XXVI Keskaja Päevad

11.–13. juuli 2025 – kolm keskajahõngu- list lõbusat, humoorikat ja harivat päeva Tallinna vanalinnas. Meie eesmärk on pürgida rahvusvaheliselt tunnustatud kultuurifestivaliks Tallinnas, tutvustada mänguliste tegevuste abil linna ajalugu ja kultuuripärandit, meistreid ja käsitöö- võtteid. Keskaja päevade rahvusvahelist tuntust kinnitab aastatega suurenenud keskaja rõivais küllastajate osalus meistri- kodades ja osavõtt kultuurisündmustest.

Keskaja päevade programm on hästi toimiv, analoogne Euroopa ja Põhjamaade ettevõtmistega. Programm on põhiosas jätkusuutlik: turg, kesk- aja küla ja teemat toetav kultuuripro- gramm on võtmesõnadeks. Vastavalt olemasolevatele vahenditele oleme seni tegutsenud ja ka naaberriikidest osale- jaid kutsunud. Korraldajatena on meil kogemusi ja teadmisi hoopis suuremaks ettevõtmiseks ja värskust annaks rohke- mate külaliste kutsumine teiste riikide keskaja klubidest. Keskaja päevade edu pant on Tallinna vanalinna atmosfäär,

mida aitab luua vanade majade kooslus, keskaja rõivaid kandvate meistrite turg, keskaja küla Niguliste mäel, ajastut toe- tav kultuuriprogramm, keskaja teemaga seonduvate ühenduste ja ettevõtete kaa- satus, kogukonna toetus, koostöö mujal Euroopas tegutsevate keskaja klubidega,

muusikute ja meistritega. Lisaks on meil 26 tegutsemisaastaga kujunenud välja pädev korraldustoimkond ja keskaja tee- mat valdavad toetajad. Keskaja päevad õnnestusid hästi, järgmisel aastal siis jälle. Tule meiega keskaega!

III Rahvarõivakonverents Viljandis

Igor Tõnuristile pühendatud III rahvarõivakonverents toimub 21. veebruaril 2026 Viljandis Eesti Pärimusmuusika Keskuses. Konverentsi pealkiri „Ajas tagasi“ annab märku ettekannete üldisest fookusest – läheme sõna otseses mõttes ajas tagasi. Ettekanded puudutavad näiteks Siksälä keskaegse naise rõivakultuuri, värvainetega kauplemist varauusaegses Eestis ja Halliste kihelkonnast pärineva

Viljandis toimus neljas parandusfestival – kestlikkuse ja loovuse pidu

20. septembril 2025 tähistati UNESCO pärandilinnas Viljandis linna 742. sünnipäeva neljanda parandusfestivaliga, mis toimus TÜ Viljandi kultuuriakadeemia Vilma õppehoones, selle ümbruses ja Sakala Keskuse hoovis. Festival tõi kokku paranduskultuuri huvilised, et pakkuda praktilisi oskusi, kogukondlikku suhtlust ja loovat meelelahutust. Festivali keskmes olid hooldamine, parandamine, taaskasutus ja uuskasutus – põhimõtted, mis aitavad pikendada esemete eluiga ja vähendada tarbimist. Programmijuht Ave Matsini sõnul olid sel aastal kõige populaarsemad erinevate rõivaparandustehnikate, ehte hoolduse ja materjalide taaskasutuse töötoad. Erilist tähelepanu

18. sajandi punase vaipseeliku lugu. Teemadest on kavas rääkida veel meie vanematest rahvarõivapõlledest ning ajalooliste fotode kasutamisest eesti rahvarõivaste uurimisel. Ettekannetega esinemise on kinnitanud Ave Matsin, Hannes Vinnal, Liis Luhamaa, Anu Pink ja Signe Susi. Kokku on kavas kaheksa ettekannet. Konverentsi korraldajad on TÜ Viljandi kultuuriakadeemia, Viljandi Muuseum ja Viljandimaa rahvarõiva nõuandekoda. Täpsemat konverentsi sisu ja registreerimise infot jagame alates jaanuarist 2026.

pälvisid ka mardi- ja kadrinaskide valmistamine tekstiilijäädikdest ning terariistade, nagu nugade ja vikatite hooldus.

Festivalil sai „parandada“ ka keha – Viljandi haigla pakkus „kereparandust“ ning linnasaunas toimusid praktilised vihtlemise õpitoad. Lisaks toimus rohevahetus, kus jagati taimi, ning täika, kus anti esemetele uus võimalus uue omaniku käes. Päeva lõpetas Silver Sepa kontsert, kus kõlasid prügist valmistatud pillid – ehe näide loovast uuskasutusest. Festivali peakorraldajaks oli TÜ Viljandi kultuuriakadeemia ning see toimus Euroopa Horisondi projekti Culturality, Viljandi linna ja Eesti Kultuurkapitali toel.

Viies parandusfestival toimub taas 2026. aasta septembris – kohtumiseni Viljandis!

Ave Matsin

Rahvarõivas Ruudus

MTÜ Rahvarõivas koordineerimisel on teine õppeaasta käimas Tallinna rahvarõivakoolil ja septembris alustasid rahvarõivakoolid ka Vooremaal ja Virumaal. Ettevalmistamisel on veel üks rahvarõivakool Tallinnas. Vastavalt uuendatud õppekavale eelneb sellele veebiloengute sari, millest saavad osa võtta ka need huvilised, kes rahvarõivakoolis ei osale. MTÜ Rahvarõivas koolitusklassis Tallinnas (Jõe 5) on toimumas ka mitu üksikesemete valmistamise kursust. Infot koolituste kohta saab veebilehelt Eesti rahvarõivad: <https://rahvarõivad.ee/koolitus>.

Veebilehele on lisandunud ka uusi galeriisid lõppenud Vooremaa ja Pärnumaa rahvarõivakoolides valminud komplektidest.

Rahvarõivakoolid on veel ka mitmes paikkondlikus nõuandekojas: Viljandimaal, Harjumaal, Hiiumaal, Jänedal ning Eesti Rahva Muuseumis. Pärnumaal on käimas etnograafiliste kasukate valmistamise koolitus, Järvamaal algab pikk-kuubede valmistamise koolitus.

Mardilaadal esitleme kevadel lõpetanud Pärnumaa rahvarõivakoolis valminud rõivakomplekte ning näitusena on need väljas 16. detsembrist 5. jaanuarini Tallinna rahvakunstigaleriis. Valitud komplektid paigutame Eesti Vabariigi aastapäeva kuul, veebruaris, Kaarmanni käsitööpoe akendele.

Mardilaadal on MTÜ Rahvarõivas taas esindatud oma nõuandekoja boksiga. Seal toimuvad töötoad on inspireeritud peakülalise – rannarootsi – teemadest. Hiljuti ilmus ka rannarootsi rahvarõivaste raamat. Mardilaada järel, 9. novembril, toimub rahvusvaheline konverents „Elav rahvarõivas“.

Soome Käsitöö Muuseumis Jyväskylä on kuni 4. oktoobrini avatud Eesti-Läti-Soome ühishäitus „Terekäsi üle aja ja aia“. Eestist on seal eksponeeritud Muhu, Tõstamaa ja Vigala kindad. Rahvarõiva nõuandekodade meistrid osalevad alates septembrist Eesti Folkloorinõukogu kutsetel järgmisel suvel toimuva pärimuspeo Baltica ettevalmistamise protsessis.

Anu Randmaa

XXIII Üle-eestiline kangakudujate info- ja õppepäev

Laupäeval, 4. oktoobril, toimus Tallinnas Hopneri majas ja käsitööliidu koolituskeskuses XXIII üle-eestiline kangakudujate info- ja õppepäev. Selle aasta teema oli „Ettevõtlik kangakuduja“. Kangakudujate info- ja õppepäev on oodatud erialane kokkusaamine ja kogemuste vahetuseks väga vajalik ettevõtmine.

Osalejad saabusid üle Eesti ja kuulsid kogemuslugusid kangakudumisega tegelevatelt ettevõtjatelt. Kuna siiani on Eestis koolitatud kangakudujaid Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis ning TÜ Viljandi kultuuriakadeemias ja Eesti Kunstiakadeemias, siis täna on meil olemas veel ettevõtjaid kangakudumise alal. Kutsekoolide reformi tõttu on aga lõpetatud kangakudujate õpetamine juba Haapsalu Kutsehariduskeskuses ja Räpina Aianduskoolis. Seepärast tõstisime fookusesse kangakudujad kui ettevõtjad. Oma lugusid jagasid:

Kadi Pajupuu, kes rääkis oma leiutaja- ja disaineritööst kangakudumises. Kadi tutvustas uut raamatut „Muutujad. Variables. Struktuuri ja vormi otsingud“.

Veinika Västriku tutvustas Turgi käsitöötalu tööpäeva.

Marge Veelmaa tutvustas OÜ Tuulesttekstiili sündi ja arengut.

Eva-Liisa Kriis IIDA Studiost andis ülevaate kangakudumise ettevõtmistest ja suundadest mujal maailmas.

VaibaLee brändi looja, arendaja, turundaja Tiia Saart jutustas oma ettevõtjaks kujunemise lugu.

Maret Lehis Pileum OÜst rääkis telgedel kootud rahvarõivakangaste valmistamisest ja kutsestandardi vajalikkusest.

Soasulase konkursi võitja, Leelo Luts

Signe Kinks tutvustas Tallinnas asuvat kangasteljetuba Koome Koos.

Näituse põhjal, mis on üles seatud käsitööliidu koolituskeskuses, valiti „Kangasulase“ konkursi aasta 2025 vääriline kangakuduja. Võitjaks sai Leelo Luts ja tema võidutöö oli Kullamaa meeste pükste kanga kudumine ja pükste õmblemine.

Õppepäeva lõpus külastati Eesti Käsitöö Maja rahvakunstigalerii näitust „Kuld on jäänud jälgedesse“, Kango Tekstiili poekest ja nende Kaarmanni käsitööpoe aknanäitust, Kadi Pajupuu ja Marilyn Piirsalu töökoda Tondil ja Koome Koos kangasteljetuba.

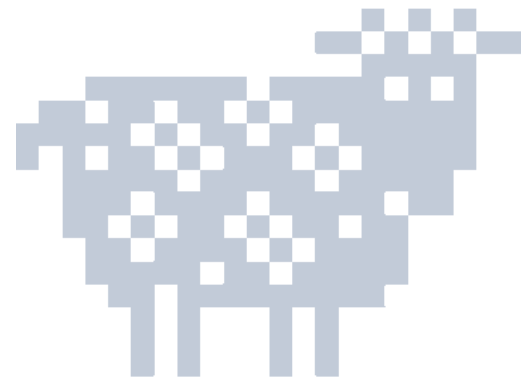
Ettevõtmine on oluline kangakudumise traditsioonide hoidmiseks ja

jätkumiseks. Meie koostöö kõikide kangakudumist õpetavate koolide ja klubidega, ettevõtjate ja hobikudujatega on väga tihe. Headeks koostööpartneriteks on ka väikesed eraettevõtted, kes lahkesti jagavad kangakudumisinfort õppuritele, sealhulgas infot praktikakohtade, töövõtete ja parimate materjalide kohta. Suur tänu osalejatele ning Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitalile toetuse eest!

Kersti Pook

Hanna Maria Org (Pallas)

Villateemalised projektid

Käsitööliit oli partneriks mitmes villaprojekti. Lambakasvatajatele on tihti vill jääk ning 90% villast ei leia ka Eestis sihipärast kasutust.

Aprillis käisid käsitööliidust Liis Burk ja Liina Veskimägi-Ilste rahvusvahelisel näitusel ja konverentsil „Vill – allikas ja võimalused“, mis tõstis fookusesse kohaliku villa tähtsuse käsitöös ja pärandkultuuris. Projekt keskendus traditsioonide elushoidmisele ning säästlikule materjali kasutusele – vill on looduslik, vastupidav ja kultuuriliselt tähenduslik materjal.

Meie poolt tõi Liis Burk näitusele nõeltehnika valmistatud esemed ja kohaliku villalõnga, Elly Karjam Kihnu traditsioonilised troid ning Liisa Kallam turbavildist sisetallad. Liis Burk tegi ettekande lambakasvatuse ja villa kasutusest Eestist ning kajastas ka käsitööliidu samme kohaliku materjali kasutamisel – koostöö Kõrgema Kunstikooliga Pallas, märk OMA.

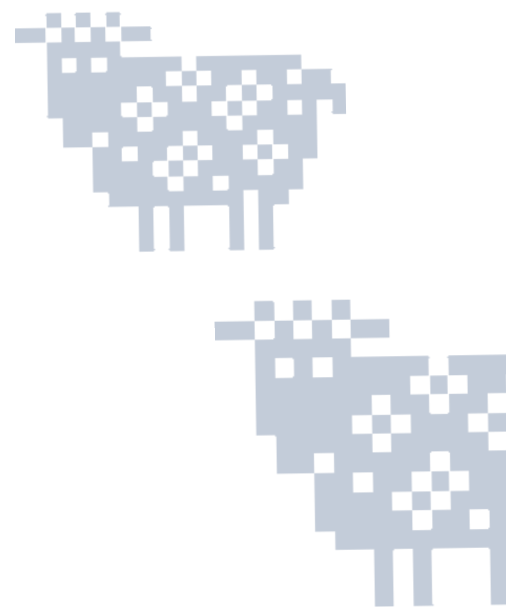
Kahe viimase aasta jooksul on meil olnud võimalus osaleda Põhja- ja Baltimaade villaprojekti Nordplus F.E.L.T.WOOL. Projekti Eesti-poolne vedaja oli TÜ Viljandi kultuuriakadeemia. Projekti kuulusid veel Leedu, Soome, Norra ja Rootsi ettevõtted, õppeasutused, lambakasvatajad ja arendajad. Kohtusime kahe aasta jooksul igas riigis kuus-seitse päeva, selle ajaga saime väga hea ülevaate nende lambavilla hetkeolukorrast ja vajadustest.

Iga riik on oma lammaste, villa ja villatööstusega erinev, kuid puutekohad ja sarnased probleemid on siiski olemas. Villareisid andsid hea ülevaate riikide villastandarditest, kohalikest lambatöõgudest ja villa väärdamisest. Külastasime lambafarme, villavabrikuid, õppeasutusi. Kohtusime meistrite ja tootjatega. Omavahelised kontaktid, teadmiste vahetus ja võrgustiku tekkimine oligi selle ettevõtmise suurim väärtus.

Kätlin Kalmus (Pallas)

Esmakordselt toimus maalammaste villa- ja nahakonkurss

Sel aastal toimus esmakordselt Eesti maalamba villa- ja nahakonkurss, mida korraldasid Eesti maatõugu lamba aretajad ja MTÜ Kihnu Maalamba Selts koostöös Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu, TÜ Viljandi kultuuriakadeemia ning Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liiduga. Konkursi eesmärk on väärtustada ja propageerida Eestis kasvatatavate põlistõugu lammaste villa ja naha kasutamist.

Konkursile esitati mitmekesised tööd, mille hulgas leidis nii viltimist, kudumist kui ka nahatöid – rõivaesemeid, aksessuaare, kodutekstiile ja muud, mis kõik näitasid kohaliku materjali mitmekülgsel kasutusvõimalust. Töid hindas komisjon, kuhu kuulusid Kihnu maalamba kasvatajad Katti Muru ja Made Uus, eesti maalamba tõu kasvataja Liis Burk, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Seltsi esindaja Mirjam Pikkmet, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu esindaja Liina Veskimägi-Ilste ning TÜ Viljandi kultuuriakadeemia esindaja Ave Matsin. Tulemused tehakse teatavaks Mardilaadal, kus autastatakse parimaid töid ja antakse eriauhindu. Konkursi korraldajad rõhutavad, et konkurss jätkub ka tulevikus, pakku- des käsitöömeistritele võimalust kasutada ja arendada Eesti maalammaste villa ning naha väärimise traditsiooni ning julgustada looma innovaatilisi ja jätkusuutlikke käsitöötooteid.

Konkursi tulemused

1. koht –
Kätlin Kalmus, Kapuuts-sall “PILK”

Rahvahääletuse võitja –
Ulrike Kalev, Kardigan “Sügiskuld”

Ajakiri Käsitöö lemmik –
Seily Sögel-Raid, Romantiline Raplamaa kampsik

Eesti Vabaõhumuuseumi lemmik – Kadri Vulkan,
Karmammus

Väljasõidud paikkondadesse

Käsitöötraditsioonide hoidmiseks ja arendamiseks on vajalik jätkusuutlik organisatsioonistruktuur ning ettevõtlust toetav võrgustik. Paikkondade liikmetel ja huvigruppidel toimiva võrgustiku püsimine on väga tähtis. Kahjuks ei ole kõikides paikkondades ja omavalitsustes tänaseks enam käsitöötegijaid ühendavaid keskusi, seltsiliikumine toimub pigem väiksemates rühmades ja projektipõhiselt. Meistrite, seltside ja käsitöörühmituste toetamine omavalitsuste ning eriprogrammide poolt on üsna ebaühtlane. Mitmes paikkonnas on käsitöötegijate poolt loodud visuaalne keel kogukonna tugevuseks, teised on seda alles otsimas. Paljudes piirkondades aga ei peeta käsitöötegijate toetamist ja tunnustamist prioriteediks. Käsitööliit teeb igal aastal väljasõidu eri paikkonda, et tugevdada

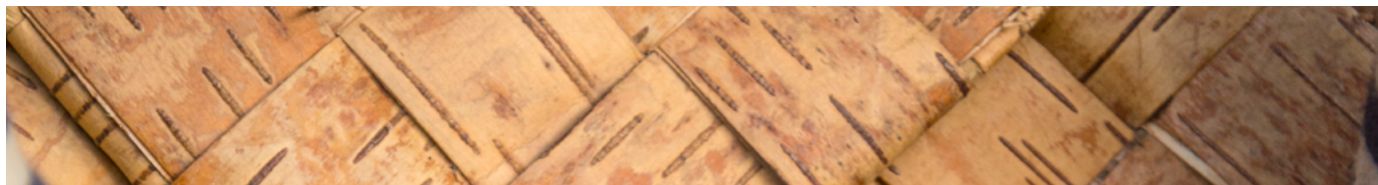
koostööd ning külastada kohalikke käsitööseltse, -keskusi ja -meistreid. Meie eesmärk on hoida, väärtustada ja arendada paikkondlikke eripärasid, arvestades sealjuures rahvuslikke käsitöötraditsioone kui kultuurinähtust ja elatusallikat.

Väljasõidud paikkondadesse annavad pildi hetkeolukorrast, ühiste arutelude käigus leiame lahendusi probleemidele, aga ka uusi võimalusi paikkonna käsitöö esiletõstmiseks, olgu see siis käsitööpäevade, seminaride või ühiste näituste korraldamine. Sel aastal külastasime palju rahvarõivastega seotud keskusi, otsisime rannarootsi pärandit ja nägime päris uusi avatud käsitöökodasid.

Sel aastal tegime väljasõidud Muhu saarele, Ida-Virumaale, Lääne-Virumaale ja Pärnumaale.

Külastasime Muhu rahvarõiva nõuandekoda, pärandihoidja Velli Saabase töökoda Mõega külas

Käisime Heimtalis, Viljandis ja Tõstamaal. Nägime Lihula lilltikandi näitust ja saime ülevaate meie sealse alaliidu tegemistest. Kohtusime Ida-Viru Ettevõtluskeskuse loomemajanduse eestvedajatega ja Narva Kunstikooli pitsimeistritega. Oleme leidnud ideid ühisteks tulevasteks ettevõtmisteks, mille tulemusel on rannarootsi sel aastal Mardilaada peakülaline ning järgmise aasta käsitööpäevad toimuvad Ida-Virumaal. Mõtteid sai palju vahetatud ka käsitööoskuste püsimise ja edasikandmise teemal.

„Meister kooli“ projektil oli taas suur menu

Juba neljandat aastat toimub „Meister kooli“ aktsioon, mille eesmärk on tutvustada koolides käsitööd kui elatusallikat ja endale loodud töökohta ning anda õpilastele võimalus õppida ka ise traditsioonilisi oskusi otse meistrite juhendamisel. Sihtgrupp on 7.–9. klasside õpilased, kellel seisab ka endil peagi ees valik, mis suunale edasi õppima asuda. Projekt toimub Eesti Kultuurkapitali toel ja on osutunud kas sel aastal väga populaarseks. Koolid reageerisid üleskutsele väga aktiivselt ning kõik tellimused jagati esimese päeva jooksul kiireimatele huvilistele.

Aktsiooni raames külastavad kooli meistrid eri piirkondadest, igas klassis kestab kohtumine 2 × 45 minutit: esimesel tunnil tutvustab meister oma valdkonda ja töövõtteid, teisel tunnil viiakse läbi käeline tegevus, kus noored saavad praktilisi oskusi proovida. Meistrite valik on mitmekesine, pakkudes õpilastele võimalust õppida erinevaid käsitöötehnikaid.

Sel aastal projektis osalevad meistrid: Kairi Orav – pärimusrõivaste õmbleja ja taaskasutuse, parandamise propageerija Siiri Reimann – Haapsalu pitsi meister Maarja Koivuvoja – käsitsi nahaparkija Õnne Uus ja Kairi Güsson – Peipsimaa pakutrüki traditsiooni edasikandjad Aivar Ruukel – ühepuupaatide meister ja pärimuse edasikandja

Neljandat korda toimuv „Meister kooli“ aktsioon näitab, et käsitöö ja traditsioonide tutvustamine koolikeskkonnas on jätkuvalt oluline ning pakub õpilastele vahetut käed-külge-kogemust, mis toetab nii loovust kui ka kultuuripärandi väärtustamist. Loodame „Meister kooli“ aktsiooni ka tulevikus jätkata ja jõuda veel rohkemate koolide ja õpilasteni.

Märgid OMA ja Tunnustatud Eesti Käsitöö

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit annab välja erinevaid käsitöömärke, mis kannavad endas kvaliteedi, päritolu ja eetika sõnumit.

Märk OMA esindab Eestis kasvatatud, kogutud või töödeldud looduslikku materjali, mis on toodetud eetiliste põhimõtete kohaselt ning mõeldes kestlikule elulaadile.

Tunnustatud Eesti Käsitöö märgiga tõstetakse esile käsitöömeistreid või -ettevõtjaid, kelle tooted on valmistatud Eestis ning vastavad kõrgetele kvaliteedi- ja traditsiooninõuetele. Mõlema märgi taotlemisel tuleb meistril või materjali tootjal oma tegevus täpselt lahti kirjeldada ning märgi saamise otsustab komisjon.

Käsitöömärgid tugevdavad usaldust esemete vastu, mis neid kannavad. Märka sinagi eri toodetel märke OMA ja Tunnustatud Eesti Käsitöö!

2025. aasta uute käsitöömärkide ülevaade toimub Mardilaadal.

Ettevõtlust toetav projekt LooTöö

Kuus aastat tagasi alustasime Tallinna Strateegiakeskuse toel käsitööettevõtlust toetava projektiga LooTöö. Täna saame tagasivaatavalt öelda, et tegu on ootuspäraselt õnnestunud ettevõtmisega. Koostöö Kõrgema Kunstikooliga Pallas ja TÜ Viljandi kultuuriakadeemiaga on toonud Kaarmanni Käsitöö akendele tudengite septembrikuised tekstiilinäitused ja käsitööpoodi algajate ettevõtjate loomingut. Mitmed tooted on saanud edukateks müügiartiklileks ja sillutanud teed noorele ettevõtjale.

Aknanäitused on pakunud uut nägemust meie käsitööpoodi ja andnud huvilistele võimaluse tudengitöödesse süvenemiseks. Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu ning Kõrgema Kunstikooli Pallas tekstiiliosakonna koostöös toimunud selleaastase tootekonkursi kohalikust

villasest lõngast silmuskootud toodete loomiseks võitis tekstiilitudeng Hanna-Maria Org. Säanesääre nime kandvad säärised on autori pühendus oma Lõuna-Eesti juurtele. Tallinna käsitöömeistritest vääriskandidaat Maris Willadsen oma keraamiliste väikeste vanalinna majakeste ja lauanõudega. Tootegrupile „Armastusega Tallinnast“ on järele oodata juba uuel aastal. Räägime huvilistele lugusid Tallinnast kvaliteetsete käsitöötoodete kaudu.

Koostööst erinevate ettevõtjatega sünnivad uued tootegrupid, näituseideed ning võimalused ettevõtja tee alguseks noortele.

Koolitused käsitööliidu koolituskeskuses

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu koolituskeskus asub Tallinna vanalinnas, Raekoja plats 18, Hopneri maja pööningukorrusel. Alates 1990. aastate keskpaigast on meie juures toimunud praktilised käsitöökoolitused, mille eesmärk on rahvuslike käsitööoskuste edasiandmine ja säilitamine. Koolitused on suunatud algajatele, hobitegijatele ja meistritele, pakkudes võimalusi enesetäiendamiseks ja uute oskuste omandamiseks.

Koolituste fookus on peamiselt tekstiilivaldkonnal, kuid käsitletakse ka teisi rahvusliku ning kaasaegse käsitööga seotud teemasid. Kursused toimuvad väikestes gruppides, et tagada individuaalne juhendamine. Koolitusi viivad läbi kogunud õpetajad ja meistrid, kes ühendavad praktilise kogemuse ja teadusliku tausta.

Ka sel hooajal toimub mitu huvitavat kursust, kus saab käsitööoskusi omandada või täiendada. Koolitused toimuvad nädalavahetustel ja õhtuti. Käsitööliidu poolt pakutavad kursused on ideaalne võimalus arendada oskusi, süvendada teadmisi ja kogeda käsitöö loovat protsessi. Täpsema info leiad meie kodulehelt folkart.ee.

Saa osa inspireerivatest töötubadest, mis arendavad oskusi, loovust ning hoiavad elus Eesti käsitöötraditsioone!

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit

Avatud käsitöö- KOJAD

www.folkart.ee

Käsitöökojad olid avatud ka sel aastal

Oktoobrikuu kolmandal nädalavahe-
tusel toimusid üle Eesti taas Avatud
Käsitöökojad. Sündmusel avasid oma
uksed mitmed käsitöökeskused, talud ja
rahvamajad, et tutvustada nii traditsioo-
nilisi kui ka kaasaegsemaid käsitööoskusi

ja pakkuda külalistele võimalust ise töö-
tubades kaasa teha. Ettevõtmise eesmärk
on väärtustada kohalikku käsitööd ja
tugevdada meistrite ning huviliste vahe-
list koostööd.

Kõige rohkem osalejaid oli Võrumaal
ja Setomaal, kus toimusid näiteks linakiu
ketramine ja hõbeehete valmistamine.
Viljandimaal tutvustati pärandmotii-
vide kasutamist kaasaegses disainis,
Ida-Virumaal õpiti kasetohust esemete

tegemist ning Narvas pitsi ja makrameed.
Järgmisel päeval korraldati Tallinnas Suur
isetegemise Päev. Osalejad said proovida
erinevaid materjale, nagu tekstiil, paber,
vaha ja nahk, ning valmistada väikeseid
esemeid, mis esindasid nii traditsiooni
kui ka loovat lähenemist. Sündmus pak-
kus nii algajatele kui kogenud käsitööhu-
vilistele võimalust õppida uusi oskusi ja
vahetada kogemusi.

Meil on palju sõpru, oleme nähtavad!

Leia info toetajate ja liikmete kohta kodulehelt

<https://folkart.ee/liikmed/>

Leia käsitööliit ka sotsiaalmeediast!

estonianfolkart
mardilaat

estonianfolkart

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit
www.folkart.ee
Pikk tn 22, Tallinn 10133
Tel 51 878 12
info@folkart.ee
Toimetanud Hille Saluäär
Kujundanud Kadi Pajupuu
Fotod: erakogu; Sandra Urvak,
Mana Mind, Karl-Erik Org,
Kalev Lilleorg